

Pedagogik mahoratning shakllanishi va rivojlanishi

Maxliyoxon Madaminjonovna Mirzakarimova

maxliyo82uz@gmail.com

Andijon davlat chet tillari instituti

Moxinur Diyorbek qizi Uzoqjonova

moxinur25102004@gmail.com

ADPI

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'qituvchida boshlang'ich pedagogik mahoratning shakllanishi va uning rivojlanishida ahamiyatli bo'lgan pedagogik jarayonlar haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: pedagog, mahorat, tarbiya, texnologiya, ta'lim, o'qitish usullari, o'quv jarayonlari, individuallik, boshlang'ich mahorat, o'qituvchi, dastur, komponent

Formation and development of pedagogical skills

Makhliyokhan Madaminjonovna Mirzakarimova

makhlyo82uz@gmail.com

Andijan State Institute of Foreign Languages

Mohinur Diorbek kizi Uzogjonova

moxinur25102004@gmail.com

ASPI

Abstract: This article talks about the pedagogical processes that are important in the formation of the teacher's primary pedagogical skills and their development.

Keywords: pedagogue, skill, education, technology, education, teaching methods, educational processes, individuality, primary skill, teacher, program, component

Pedagog - o'quvchilar, yoshlar yoki boshqa insonlarga ta'lim berish, taraqqiyotlariga yordam berish va tayyorlash bo'yicha ilmiy va amaliy ishlar bilan shug'ullanuvchi mutaxassisdir. Pedagog, o'quvchilarning o'zlarini o'rganishlariga yordam berish, talabalarning o'zaro munosabatlarini rivojlantirish va ularning o'zlarini va dunyosini tushunishlarini oshirish maqsadida o'qitish usullari, texnologiyalari va dasturlaridan foydalanadi. Eng avvalo ushbu xususiyatlarga ega bo'lish uchun esa pedagogda mahorat shakllanishi lozim. Axborot texnologiyalari va global integratsiya, kuzatuvchi an'analar va talabalarining ko'proq bilim va

ko'nikmalariga muhtojlikka aylanib kelishi, hozirda pedagogik tadqiqotlar va o'qitish usullari qiziqarli o'zgarishlarga uchraganligi haqida ildizli matnlar va bu bo'yicha maqolalar ko'p e'lon qilinmoqda. Boshlang'ich pedagogik mahorat bu o'zgarishlarni tushuntirish va uni qabul qilish uchun zarur bo'lgan asosiy tushunchalarni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Boshlang'ich pedagogik mahorat bir necha ko'rinishda shakllanadi:

1. Tarbiya va psixologiya: Bu shaklda pedagogik mahorat, talabalarning rivojlanishini tushunishga va o'zlashtirishga qaratilgan asosiy prinsiplarni o'z ichiga oladi. Bu, talabalarning psixologik, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishlarini tushunish, ularning o'rganish va tarbiyalanish jarayonlarini nazorat qilishni o'rgatish, o'qitish usullari va muntazam dasturlar tuzishni o'rgatish va talabalarni o'zlashtirishlarini yaxshilashga yordam berishni o'z ichiga oladi.

2. Dasturlash: Bu shaklda pedagogik mahorat, ta'limning asosiy aspekti bo'lgan dasturlashga qaratilgan asosiy prinsiplarni o'z ichiga oladi. Bu, talabalar uchun ta'lim dasturlarini tuzish, o'rganish jarayonlarini rejalashtirish, o'qitish usullarini nazorat qilish, va talabalar uchun muhim ko'nikmalarni o'rgatish jarayonlarini nazorat qilishni o'rgatishga yordam beradi.

3. O'qitish usullari: Bu shaklda pedagogik mahorat, o'qituvchilar uchun asosiy o'qitish usullariga qaratilgan asosiy prinsiplarni o'z ichiga oladi. Bu, talabalarni tushunish va ularga ko'nikmalar va bilimlar o'rgatish jarayonlarida o'qitish usullari va xususiyatlarini tushunish, talabalarni baholash, o'quv dasturlarini nazorat qilish, va ularni o'rganish jarayonlarini nazorat qilishni o'rgatishga yordam beradi.

Boshlang'ich pedagogik mahoratning usullari tarbiya va psixologiyada, dasturlashda va o'qitish usullarida o'zaro birlashgan bo'lishi lozimki, bu, talabalar uchun yaxshi ta'lim va tarbiya ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Pedagogik mahoratni rivojlantirishning eng samarali yo'llaridan bir bu Individual o'quvchilarni aniqlash va ularga mos ta'lim usullarini ishlab chiqishdir. Bunda pedagogik mahoratning rivojlanishi uchun, o'quvchilarning individual xususiyatlari va zaxiralari bilan tanishish juda muhimdir. Pedagogik mahorat, har bir o'quvchining eng yaxshi usulda o'rganishiga yo'naltirilgan individual o'qitish usullarini ishlab chiqishni talab qiladi. Bu jarayon davomida pedagoglar, har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlashga harakat qilishadi va shuning asosida o'quvchilarga mos ta'lim usullarini ishlab chiqishadi.

Bir pedagog, o'quvchilarning xarakteristikalariga tayanib, ularni qiziqishlari, faoliyatlariga va individual qobiliyatlariga qarab, ularga mos ta'lim usullarini ishlab chiqadi. Bu, o'quvchilarning o'rganishini osonlashtiradi va ularga o'zlarining o'zini oshirishga va rivojlanishga yordam beradi. Bunday pedagogik mahorat jarayoni, o'quvchilarning shaxsiyliklariga, iqtidorlariga, taqdiriga va istaklariga e'tibor bergan holda, ularning barcha o'ziga xos xususiyatlarini ko'rishga yordam beradi va ularga

mos ta'lim usullarini ishlab chiqish imkoniyatini beradi. Individual o'quvchilarni aniqlash va ularga mos ta'lim usullarini ishlab chiqish jarayonlari uchun asosiy manbalar oliy ta'lim muassasalarining pedagogik ilmiy asarlari va ularning ilmiy-nazariy tahlillari hisoblanadi. Bu manbalar o'zaro aloqada bo'lib, ularning bir-birini takomillashtirishiga yordam beradi.

Pedagogik mahoratning birinchi komponenti talabalarning tarbiyalanishi va o'rganishlarini tushunishdir. Bu komponent shaxsiy, ijtimoiy va psixologik rivojlanishlariga katta ahamiyat beradi, shuningdek, o'quv dasturlarni va o'qitish usullarini qabul qilishda muhimdir. Bu talabalarni o'zlarini o'rganish va o'zlashtirishlarini yaxshilashda yordam beradi.

Ikkinchi komponent - o'zlashtirish yoki talabalarning qanday o'rganishini va ko'nikmalarni nazorat qilishni tushunishdir. Bu, talabalar bilan ishlashni, ulardan savollar olishni, o'zlarini baholash va boshqa o'qitish usullarini nazorat qilishni o'rgatish bilan bog'liqdir.

Uchinchi komponent - dasturlarni tuzish va o'zgartirishdir. Bu darsliklar, mashqlar va fan dasturlari, talabalar uchun yaxshi bo'lib, ta'limni yaxshilash va tarbiyalashda juda muhimdir.

Boshlang'ich pedagogik mahorat talabalar bilan ishlash, ularni o'rgatish va o'zlashtirish uchun muhimdir. Ushbu mahorat o'qituvchilarni talabalarni tushunish va ularga ko'nikmalar va bilimlar o'rgatishda yordam beradi.

Pedagogik mahoratni ijobiy rivojlantirish quyidagi yo'llardan biri yoki bir nechasi orqali amalga oshirilishi mumkin:

1. Ta'limni modernlashtirish: Ta'limning modern usullariga mos keluvchi o'qitish metodlarini ishlatish va yangi texnologiyalardan foydalanish orqali, pedagogik mahoratni rivojlantirish mumkin. Bu, talabalarga qiziqarli, samarali va innovatsion ta'lim jarayonlarini taqdim etishga yordam beradi va ularning o'zlarini va dunyoni tushunishlarini oshirishga o'z hissasini keltiradi.

2. Talabalarni alohida tahlil qilish: Har bir talabaga alohida tahlil va baho berish orqali, ularning o'zlarini nima qadar tushunishlarini, bilim darajalarini, xohishlarini va xavfsizlik talablarini tushunish mumkin. Bu, o'qituvchilar uchun talabalarning maxsus xususiyatlarini, ajoyibliklarini va zaxiraliklarini ko'rib chiqish imkonini beradi va shuningdek, ularning o'ziga mahsus individual ta'lim dasturlarini tuzishga imkon beradi.

3. O'quv jarayonini biznesga moslashtirish: Pedagogik mahoratni biznes va loyihalar jihatidan rivojlantirish mumkin. O'quv jarayonlari biznesning talabalarni qabul qilishiga qaratilgan kriteriyalarga moslashtirilishi mumkin va shu bilan birga, o'qituvchilar biznesga oid texnologiyalarni o'quv jarayonlarida ishlatish orqali talabalarni biznes hayotida ishga kirishga tayyorlashadi.

4. O'quv materiallarini yaxshilash: O'quv materiallari tayyorlash va ulardan foydalanish yordamida pedagogik mahoratni rivojlantirish mumkin. O'qituvchilar o'zlarining o'qitish usullariga mos keluvchi yangi o'quv materiallarini tuzish orqali talabalarning tushunishlarini oshirishga yordam berishadi. O'quv materiallari qo'llanmalar, darsliklar, maqolalar, interaktiv veb-saytlar va boshqa turdagi tahlil materiallari bo'lishi mumkin.

5. Hamkorlik va tajribali o'qituvchilardan o'rganish: Boshqa pedagogik mahorat mutaxassislarining fikr-mulohazalaridan, tajribalaridan va texnologiyalardan foydalanish, ularning qo'shimcha ko'nikmalari va texnologiyalari haqida o'rganish.

Ko'rinib turibdiki, Pedagogik mahorat shakllanishi o'qituvchilarning professional o'zlashtirishiga yordam beradi, lekin bu faqat o'qituvchi bo'lishi uchun yetarli emas. Pedagogik mahorat, o'quvchilarning turli xususiyatlarini va qobiliyatlarini tushunish, ularga mos ta'lim usullarini ishlab chiqish, o'zlarining rivojlanishiga yordam berish, o'quv jarayonini baholash va uning natijalariga qarab yangi darslar tayyorlash kabi ko'plab jihatlariga aloqador. Shuningdek, pedagogik mahorat o'qituvchilarning o'zlarining o'zlashtirishida ham yordam beradi, chunki bu mahorat o'qituvchilar orasida muloqot qilish, ularning turli xususiyatlari va talablari bo'yicha fikrlashga va ularga qaraganda eng samarali ta'lim usullarini ishlab chiqishga yordam beradi. Bunday holda o'qituvchilar o'zlarini o'zlashtirish va o'z rivojlari uchun yaxshi usullarni tanlashda yordam beradilar. Shu sababli, pedagogik mahorat o'qituvchilarga yolg'onchi ko'rsatuvlarni ko'tarish, ta'lim jarayonini samarali tashkil qilish, o'quvchilarni o'zlarini o'zlashtirishga va rivojlantirishga yordam berishning hammasida ko'rsatuvchi va muhim o'rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Умно́в Дми́трий Генна́дьевич (2020). СОЗДАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В УСЛОВИЯХ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ. Вестник науки и образования, (16-1 (94)), 47-49.

2. M.M.Mirzakarimova. General pedagogy (Theory of pedagogy). O'quv qo'llanma. "Omadbek print number one" MChJ. 170000, Andijon, Boburshox 39a.

3. M.M.Mirzakarimova, A.Yu.Teshaboyev, M.Ishanova. Umumiy pedagogika. Darslik. "Omadbek print number one" MChJ. 170000, Andijon, Boburshox 39a.

4. Мирзакаримова М. М. Умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими //Science and Education. - 2020. - Т. 1. - №. 4. - С. 97-103.

5. МИРЗАКАРИМОВА МАХЛИЁХОН МАДАМИНЖОНОВНА (2022) "ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ТАДБИРКОРЛИККА ЙЎНАЛТИРИБ ЎҚИТИШНИНГ ДИДАКТИК АСОСЛАРИ", Novateur Publications, (1), pp. 1-

128. Available at: <http://novateurpublication.org/index.php/np/article/view/23> (Accessed: 26 August 2023).

6. Мирзакаримова М. М. Замонавий шароитларда умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими //Science and Education. - 2020. - Т. 1. - №. 4. - С. 216-222.

7. Mirzakarimova M. M. The Necessity to Develop Students' Entrepreneurial Skills in English Classes //Telematique. - 2022. - С. 7128-7131.

8. Mirzakarimova M. EFFECTIVENESS OF STUDENTS'ENTREPRENEURIAL SKILLS DEVELOPMENT THROUGH CLIL TECHNOLOGIES //Академические исследования в современной науке. - 2023. - Т. 2. - №. 8. - С. 92-94.

9. Madaminjonovna M. M. K. L. METHODOLOGY OF EDUCATIONAL TEACHING OF GENERAL SCIENCES.

10. Madaminjonovna M. M. Innovative Methods and Tools for Developing Students' Entrepreneurial Skills Using CLIL Technologies //International Journal of Human Computing Studies. - 2023. - Т. 5. - №. 3. - С. 15-17.

11. Мирзакаримова М. М. ESSENTIAL COMPOSITION OF ENTREPRENEURSHIP FUNCTIONAL LITERACY //INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND TECHNICAL JOURNAL "INNOVATION TECHNICAL AND TECHNOLOGY". - 2020. - Т. 1. - №. 1. - С. 63-65.

12. Mirzakarimova M. CLIL TEXNOLOGIYALARI VOSITASIDA O‘QUVCHILARNING TADBIRKORLIK KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION METOD VA VOSITALAR //Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi. - 2023. - №. 6. - С. 410-415.

13. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonova, M. D. qizi. (2023). O‘zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash muammolarini o‘rganish va bartaraf qilish. Science and Education, 4(11), 78-83. Retrieved from <https://www.openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/6393>.

14. Mirzakarimova M. M., Uzoqjonova M. D. Q. Scientific and pedagogical activity of Imam al-Bukhari //Science and Education. - 2023. - Т. 4. - №. 12. - С. 321-324.

15. Mirzakarimova M. M. et al. "Avesto" va pedagogik fikrlar rivoji //Science and Education. - 2024. - Т. 5. - №. 2. - С. 224-228.

16. Tojiboyev M. U., Uzoqjonova M. D. Q. Farg‘ona vodiysida tarqalgan ruderal shifobaxsh o‘simliklar, ularning tarqalishi va ahamiyati //Science and Education. - 2023. - Т. 4. - №. 8. - С. 101-107.

17. Uzoqjonova, M. (2023). Tabiiy fanlarni o‘qitishda STEAM ta’limi tizimi. Science and Education, 4 (9), 344-347. Retrieved from <https://www.openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/6297>.

18. Uzoqjonova M. D. Q. Inson salomatligida dorivor o'simliklarning xususiyatlari //Science and Education. - 2023. - T. 4. - №. 7. - C. 38-42.

19. Uzokjonova, M. (2023). STEAM technology and the importance of gamification in it. Science and Education, 4(10), 365-368. Retrieved from <https://www.openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/6361>.

20. Uzoqjonova, M. D. qizi. (2024). Baliqlar va ularning ekologik ahamiyati. Science and Education, 5(1), 13-17. Retrieved from <https://openscience.uz/index.php/sciedu/article/view/6556>.